Chizkijáš: Důvěra proti chvástání

Původ materiálu
Jiří Tengler
Pořadí v lekci
29

Téma

V zdánlivě bezvýchodné situaci pomáhá Božímu lidu důvěra v živého Hospodina, třebaže hrůzostrašní nepřátelé se víře posmívají. Bůh odvrátí zkázu a dopřeje svým věrným další život ve vlastní zemi.

Cíl

Rozlišit mezi slovy dobrými (od Boha) a slovy špatnými. Děti se dozvědí o síle slov, která vzbuzují důvěru a překonávají výhružná slova protivníků.

Pro učitele

Biblický text: 2Kr 18–19

Výkladové poznámky

Děj se odehrává v přelomové a krajně vypjaté době. Boží lid žil po staletí rozdělen do dvou království. Obyvatelé nepříliš významného Judska s děsem hledí na tragický osud svých silnějších severních sousedů a bratří, jejichž izraelské království právě zaniklo pod náporem asyrské veleříše. Ta dobyla hlavní město Samaří a přesídlila elitu izraelského národa. (722 př. Kr.) Asyrské vojsko směřuje dál na jih, obsazuje část Judska a obkličuje hlavní město Jeruzalém.

Tehdejší judský král Chizkijáš patří mezi příkladně zbožné vladaře. Držel se nejlepších davidovských tradic, vedl svou zemi podle Božího zákona. *Doufal v Hospodina, Boha Izraele... Přimkl se k Hospodinu, dbal na jeho přikázání... A Hospodin byl s ním.* (18,5–6) Na rozdíl od svého velmi zpohanštělého otce Achaze odstranil pohanské svatyně, rozeseté po zemi, a soustředil bohoslužbu do jeruzalémského chrámu. Bůh se k jeho úsilí přiznal — judské království bylo uchráněno a nepřátelé odtáhli. Jméno Chizkijáš příznačně znamená „Síla má je Hospodin“. Tato síla se k lidem dostává prostřednictvím slova — slova mohou povzbuzovat i ubíjet.

Celý konflikt má náboženské souvislosti:

1) Pohanští Asyřané vnímají vlastní úspěch jako vítězství svých božstev (včetně božského krále) nad Hospodinem, jenž se stává asyrským spolupracovníkem. V témže duchu posměšně vyhrožují i dosud neporobeným Judejcům (= Židům) (2Kr 18,33–35).

2) Zkázu Izraele vykládají proroci a judští dějepisci jako důsledek odpadnutí od Hospodina (2Kr 18,11–12 či 17,21–23). Hospodin nepomáhá lidu, jenž o jeho pomoc nestojí a spoléhá se na jiné bohy.

3) Budoucnost Judska záleží na tom, zdali se Hospodin na rozdíl od neschopných božstev poražených národů prokáže jako mocný Bůh a zastane se svého lidu. Upnul král Chizkijáš svou naději ke správnému Bohu?

Toto vyprávění lze téměř celé nalézt u Izajáše (Iz 36–37). Ukazuje důležitost svědectví, že být věrný Hospodinu není marné. Izajáš nezmiňuje platbu Asyřanům.

Příběh je poměrně obsáhlý a plný zvratů:

18,1–8: Zbožný judský král Chizkijáš se bouří proti Asyřanům, ovládajícím celou oblast.

18,9–13: Po zkáze severního Izraele asyrští dobyvatelé táhnou k jihu na Judsko.

18,13–16: Ohrožený král Chizkijáš draze platí Asyřanům za mír.

18,17–25: Asyřané přesto dále Judsko utlačují, obkličují Jeruzalém a diplomaté zpochybňují očekávanou pomoc ze strany Egypta, důvěru v Hospodina i loajalitu Judejců. (Posměšné „Dám ti koně, nenajdeš jezdce!“ v.23)

18,26–37: Nepřátelské poselstvo záměrně mluví judsky, aby lid rozuměl slibům o novém životě pod asyrskou nadvládou a kapituloval. Lid nabídku života bez Hospodina přejde mlčením. Služebníci rozhořčeně (= roztržené roucho) informují krále o nezdaru vyjednávání.

19,1–7: Chizkijáš naříká před Hospodinem a žádá podporu od proroka Izajáše. Izajáš krále povzbuzuje příslibem Boží pomoci.

19,8–13: Nepřátelští Asyřané dále stupňují své výhrůžky.

19,14–19: Král zná slovo Hospodinovo, zná i slova nepřátel. V chrámu se modlí nad oběma výroky a s důvěrou se odevzdává do Hospodinovy moci. (v. 19)

19,20–34: Prorok Izajáš přináší králi odpověď na jeho modlitbu. Vyhlašuje, že chvástaví Asyřané se svou vojensko-náboženskou agresí neuspějí a že Boží lid bude nadále bezpečně sídlit ve své zemi. Bůh se svého lidu zastane.

19,35–37: Zázračná porážka a ústup Asyřanů. Potupná smrt krále Sancheríba ukazuje, že jeho pýcha nebyla cestou k životu; je zabit svými syny (!) ve chrámu svého božstva (!).

Úskalí

- Nezdůrazňujte, že zkáza severní říše byla trestem za bezbožnost jejich obyvatel. Kolem sebe stále vidíme mnoho bezbožnosti, jež zůstává bez trestu. Vyhnete se tak otázkám: Jak to může Bůh dopustit? Proč nezasáhne a nepotrestá zlé lidi?
- Biblické vyprávění je poměrně vleklé a ne zcela přehledné. Králův postoj k nepřátelům se proměňuje od vzpoury přes tributní poplatek až po bezvýchodné vyjednávání završené modlitbou a následným vítězstvím. U mladších dětí postačí jednoduchá osnova: přitáhli nepřátelé — Bůh zachránil svůj lid.
- Bůh Chizkijáše vyslyšel a pomohl mu. Tísnivou otázkou zůstává, proč Bůh nevyslýchá i další (např. naše) modlitby, proč mnohé ohrožení přerůstá vzdor modlitbám do zkázy. Odpovědí na tíseň není rezignace, nýbrž znovu a znovu důvěra vůči Bohu.
- „Neodmocňujte“ zázračnou záchranu. Boží moc v Bibli není nutné vysvětlovat pomocí historicky přijatelných tvrzení. (Údaj o 185 000 mrtvých se vymyká možnostem tehdejších armád.) Boží pomoc i k nám přichází navzdory očekávání.

>Odkazy

Žalm 27: Modlitba důvěry s prosbou o ochranu před nepřáteli.

Izajáš 30,15–18: Důvěra v podání proroků jako politický program. Varování před spolehnutím výhradně na lidskou sílu. „V obrácení a ztišení bude vaše spása, v klidu a důvěře vaše vítězství.“

Pro děti

Předškoláci

Dnes si budeme povídat o velkých věcech, které se udály v jednom malém království. Vyvolený Boží lid žil v judském království. Obyvatelé si tenkrát říkali Judejci, my jim dnes říkáme Židé. Jejich království nebylo ani veliké, ani bohaté. Vlastně měli tak trochu štěstí. Byl tak malí, že velké říše ani nezajímali. Cizí vojska se ani nenamáhala proti judské zemi bojovat. Stačilo, když malé království každoročně stříbrem a zlatem zaplatilo svým mocným sousedům za mír.

V hlavním městě Jeruzalémě sídlil král Chizkijáš. Byl to král dobrý a zbožný. Měl rád Pána Boha. I jeho jméno vypovídalo o jeho víře. Chizkijáš = Síla má Hospodin. Nechal zbořit sochy různých bohů, které lidé nastavěli ve svých vesnicích a na návrších mezi nimi. Také v Jeruzalémě odstranil všechny sochy a ozdoby, které odváděly od jediného živého Boha.

Už jsme si řekli, že judské království bylo malé a slabé.

Jednou se mocní sousedé rozhodli: „Už od těch Judejců nebudeme brát stříbro a zlato. Vezmeme si celé království."

Jak řekli, tak udělali. Vojsko se vydalo na pochod, a protože judské království bylo opravdu maličké, stačil jeden jediný den, aby nepřátelská vojska došla až k Jeruzalému. Všude kolem města byli vojáci. Město bylo obklíčeno. Na malé království dolehlo veliké trápení. (Ano, i král malého království může mít veliké starosti. Stejně i vy, malé děti můžete mít velké starosti.)

Nepřátelští vojáci stáli u města a pokřikovali na jeho obyvatele: „Vzdejte se! My jsme silnější. Přece nebudete věřit vašemu královi. Sebral vám vaše bohy a bohyně. Prý si s jedním bohem vystačíte. Nevystačíte. Naši bohové jsou silnější, proto vás porazíme a odvedeme si vás do naší země."

Zlá a výhružná slova naháněla lidem strach.

Co mohl král Chizkijáš dělat?

Požádal o pomoc proroka Izajáše a ten mu pověděl: „Neboj se, Bůh ví o tvém trápení. Důvěřuj v Hospodina i nadále."

Prorok pověděl králi dobrá slova — slova o důvěře, o pokoji. Dobrá slova od Pána Boha. Král proroka poslechl. Nic nedbal na výhružné dopisy, které mu psal nepřátelský král. Nedal na slova pyšného vladaře, dal na slova silného Hospodina. Šel do chrámu a před zraky svého lidu se modlil.

„Pane Bože, ty víš, že mám proti sobě silné nepřátele. Víš, co všechno dokázali. Kolik národů porazili i s jejich bohy a bohyněmi. Ale ty jsi jiný Bůh. Jsi živý. Nejsi mrtvá socha. Prosím, pomoz mi. Pomoz nám."

V malém království se pak udály velké věci. Nepřátelské vojsko náhle odtáhlo pryč. Nikdo pořádně nevěděl proč. Prostě jednoho dne sbalili své zásoby, stany i zbraně a vrátili se do své země. Někdo říkal, že mezi vojáky vypukla zlá nakažlivá nemoc. Jiní říkají, že do tábora se ve velkém stáhly myši a sežraly, na co přišly. Avšak město Jeruzalém i celé království byly zachráněny. Nepřátelé byli pryč a lidem zůstala důvěra, že Pán Bůh pomáhá těm, kdo k němu volají. Malé království prožívalo velikou radost. Dobrá slova od Boha zvítězila nad slovy

špatnými.

Jako král Chizkijáš se ve svých starostech obracíme k Pánu Bohu s modlitbou. Důvěřujeme, že se stane i naší pomocí, naší silou. I nám, malým lidem, Bůh dává velikou radost. Nad zlými slovy vítězí dobrá slova o Bohu.

Mladší školní děti

Jsou různá slova. Některá slova působí na lidi dobře, dodávají lidem chuť žít. Jiná slova posluchače ubíjejí, srážejí do smutku a trápení. Kvůli slovům se vedou války. Slova se také ve válkách a bojích užívají. Když se hádáte se spolužákem, kdo má být vpředu ve frontě na oběd ve školní jídelně, je to také válka slov. A když dvě země proti sobě bojují, používají nejenom zbraně, ale i slova. Do nepřátelské země vysílá rozhlas, shazují se letáky, píšou se pochybovačné články. Mají druhým ubrat odvahu.

Umíte se vyznat ve slovech? Poznáte, která slova jsou dobrá a která jsou špatná? Když teď dostanete hromadu slov na papírcích, roztřiďte je. Která slova označují věci dobré a která věci zlé? Která slova lidé slyší rádi, která neradi? Dnešní biblický příběh vypráví o tom, co působila špatná slova, založená na nenávisti, a co působila slova dobrá, vyslovená na základě Boží dobroty.

(Až budu mluvit, sledujte, která slova se objeví nebo ke kterým se přiblížíme. Označte je, vyberte…)

Boží lid zažíval ve své zemi neklidný čas. Izraelci nikdy neměli silnou říši, která by se mohla měřit s mocnými sousedy v Egyptě či v Mezopotámii. Jednou se ze severu přivalila mocná armáda Asyřanů a podrobila si většinu izraelského národa. Zbylo jenom malé království na jihu, nazývané Judsko podle praotce Judy. Jeho obyvatelé si říkali Judejci, my dnes říkáme Židé. Hlavním městem byl Jeruzalém. Království se nacházelo v obtížně přístupných kopcích a bylo tak chudé, že dlouho nestálo nepřátelům za námahu. Ani ho nedobývali, spokojili se s penězi za mír.

V Jeruzalémě panoval král Chizkijáš. Byl to dobrý král. Spoléhal na jediného Boha Hospodina celým svým srdcem. I jeho jméno vypovídalo o důvěře v Boha. Chizkijáš = Síla má Hospodin. Věřil, že Bůh je živý a smýšlí dobře se svým lidem. Proto nechal Chizkijáš odstranit sochy různých falešných bohů, které si lidé postavili ve svých vesnicích a na návrších mezi nimi. Také v hlavním městě Jeruzalémě odstranil všechny sochy a ozdoby, které odváděly od jediného živého Boha. Přál si, aby lidé našli sílu a pomoc v jediném Bohu.

Chizkijáš věděl o silném vojsku bezprostředně za hranicemi. Věděl, že nepřátelé nenávidějí izraelského Boha Hospodina a že by nejraději vyhladili každou myšlenku na něj. Chizkijáš proto

platil nepřátelům, aby ochránil svou zemi před cizí armádou. Dokonce vzal zlato z chrámové výbavy, aby zajistil svým lidem mír a dal jim možnost v pokoji uctívat Boha.

Jenže nepřátelům bylo všechno časem málo: „Už od těch Judejců nebudeme brát stříbro a zlato. Vezmeme si celé království."

Vojsko se dalo do pohybu. Brzy ovládli většinu země, zastavili se až před Jeruzalémem, který chránily hradby. Asyřané obklíčili město a chystali se je dobýt.

Nastal zlý čas pro Judejce v obsazených vesnicích, kteří museli nepřátelské vojsko živit. Nastal zlý čas i pro obležené město, jehož obyvatelé museli vystačit s tenčícími se zásobami.

Navíc museli přes hradby poslouchat drzé pokřikování nepřátel: „Vzdejte se! My jsme silnější. Přece nebudete věřit vašemu královi. Sebral vám vaše bohy a bohyně. Prý si s jedním bohem vystačíte. Nevystačíte. Naši bohové jsou silnější, proto vás porazíme a odvedeme si vás do naší země."

Vrchní velitel se králi Chizkijášovi posmíval: „Jsi slabý. Tví lidé za tebou nestojí. Schválně ti dám dva tisíce koní, abys je použil do boje proti mně. Stejně ke koňům neseženeš jezdce. Jsi ubožák."

Byla to špatná, zlá slova, která k lidem doléhala. Bořila jejich víru, podkopávala jejich důvěru k spravedlivému králi Chizkijášovi. Zlá slova probouzela v lidech strach. Také král Chizkijáš se trápil. Co se stane s jeho královstvím? A hlavně: co se stane s vírou v živého Hospodina? Nezničí zlá slova v lidech víru v dobrého Boha. Král prosil o pomoc proroka Izajáše. Proroci měli za úkol vyřizovat svému národu slova od Boha. Slova, která vedou k životu a k radosti.

Izajáš byl opravdovým prorokem — vyřídil králi slova, jež potřeboval slyšet ve své tísni: „Neboj se, Bůh ví o tvém trápení. Důvěřuj v Hospodina i nadále."

Dobrá slova. Slova plná vlídnosti a naděje. Pravý opak nenávistných slov o zkáze, která volali nepřátelé.

Král proroka poslechl. Přidržel se dobrých slov od Boha. Nic nedbal na výhružné dopisy, které mu psal nepřátelský král. Nedal na slova pyšného vladaře, dal na slova silného Hospodina.

Šel do chrámu a před zraky svého lidu se modlil.

„Pane Bože, ty víš, že mám proti sobě silné nepřátele. Víš, co všechno dokázali. Kolik národů porazili i s jejich bohy a bohyněmi. Ale ty jsi jiný Bůh. Jsi živý. Nejsi mrtvá socha. Prosím, pomoz mi. Pomoz nám."

Král svou důvěrou k Bohu dodával odvahu svému lidu.

A pak se stal div. Nepřátelské vojsko bez boje odtáhlo pryč. Jednoho dnes sbalili všechny své věci — stany, zbraně, zásoby. Vůbec nebylo jasné, proč se dali na ústup. Někdo říkal, že mezi vojáky začala řádit zlá nakažlivá choroba — mor. Podle jiných se do tábora ve velkém stáhly myši a rozežraly všechno kožené. (Opasky, takže padaly kalhoty. Řemínky na botách, takže nešly zavázat. Postroje u koní, takže na nich nešlo jezdit. Takhle přeci vojáci nemohli bojovat.) Někdo zase tvrdil, že přišla zpráva o povstání v odlehlých krajích a vojsko se muselo přemístit tam. Co přesně se stalo, nezjistíme.

Hlavní je, že Jeruzalém i celé království byly zachráněny.

Nepřátelé nasadili do boje zlá, zlobná slova — a nevyhráli. Vítězem se stal král Chizkijáš a jeho lid, když svěřili své trápení Pánu Bohu. Spolehli se na dobré Boží poselství. Věděli, že nepřátelé jim mohou sice zabrat království, ale nemohou jim sebrat jistotu, že Pán Bůh bude s nimi i v těžkém čase. Nemohli jim sebrat důvěru, že jsou navěky v Božích rukách.

I my slyšíme od Ježíše dobrou zprávu — evangelium — že Bůh je s námi. Nad zlými slovy o zkáze vítězí dobrá slova o životě, o vzkříšení. Dobrá slova od Boha.

(Možné vyhodnocení: která z roztříděných slov mají co společného s dnešním příběhem, která nikoli?)

Starší školní děti

Vyprávění je obdobou vyprávění pro mladší děti s tím rozdílem, že si děti na úvod chystají kartičky s kladnými a zápornými věcmi samy. Závěrečné zhodnocení může být širší.

Úvod: Napište každý pět slov, označujících věci dobré — hodně dobré — dobré tak, že bez nich nelze dobře žít. Napište také pět slov, označujících věci tak zlé, že byste je v životě nechtěli za žádnou cenu potkat.

Závěr: Které z věcí na vašich kartičkách se přímo objevily v dnešním příběhu. Které se ho nějak dotýkají aspoň vzdáleně? Které nemají vůbec nic společného? Proč jste je napsali? Co jste napsali nejčastěji?

Pomůcky: Kartičky s jednotlivými slovy: válka, nepřátelé, posměch, pýcha, obklíčení, hlad, bezmoc, nemoc, síla, slabost, obrana, důvěra, zoufalství, naděje, křik, modlitba, pokora, vítězství, spolupráce, svornost, strach, mír, pokoj, evangelium = dobrá zpráva, hlad, domov, požár.

Přesah

Žijeme uprostřed slov. Kdo v naší zemi říká slova dobrá a kdo slova špatná? Čí slova přinášejí radost a povzbuzení? Čí slova vyvolávají vztek, hádky, nenávist? Kdo vám řekl něco pěkného? Kdo vám řekl něco bolestného či škaredého? Jsou pro nás Božím darem lidé, kteří k nám mluví s láskou? Mluvím i já k druhým s láskou?

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Hospodin je světlo mé a moje spása, koho bych se bál? Hospodin je záštita mého života, z koho bych měl strach? (Ž 27,1)

Rituál

Každou postavu může provázet jedna píseň, kterou můžete zpívat nebo její část skandovat. Zde navrhujeme refrén písně *Srdce čisté* (Svítá 349).

Okénko do bohoslužeb

Přemýšleli jste někdy, co je v kostele nejsilnější? Co má největší sílu? Jsou to varhany nebo hlas zpěváků? Nebo je to elektřina, která nám pohání topení, světlo, mikrofony, zvon? Anebo jsou nejsilnější zdi, které unesou tak vysokou střechu a ještě větší věž? Ani jedno. Nejsilnější při bohoslužbách jsou slova. Kvůli dobrým slovům se zde scházíme. Slova mají moc posílit člověka, který je smutný, zklamaný nebo nemocný. A naopak špatná slova mají moc člověku ublížit, zdeptat ho, sebrat mu chuť věřit, žít a milovat. Dnes si budete vyprávět o slovech dobrých a slovech zlých.

Modlitba

Pane Bože, ty víš o všem, co na nás útočí — nemoci, neštěstí, lidská zloba, nebezpečí na cestách. Prosíme, pomoz nám. Chraň nás a poraz naše nepřátele. Odežeň od nás zlá slova. Dopřej, ať nám v uších i srdcích znějí slova dobrá. Amen.

Odkaz na píseň
Pán Bůh je síla má, všecka obrana má
Moudrost mi, Pane, dávej
Neskládejte v mocných naději (EZ632)
Náměšť (SV165)
Cílová skupina
Mladší školní

Předškolní

Starší školní

Katechetické cykly

Dál přece nejdeme sami II (Od Samuele k Šalomounovi + Od Elijáše k mesiášovi)

Biblický odkaz (kat)

2 Královská 18–19